

Ambrus, a *schola Christi* nagy tanára

A nagy tanár nagy tanítványa, Augustinus, egyik evangélium-magyarázatában az analfabéta és az írástudó különbségét használja példázatnak. Az egyik csak a szép kézírást dicséri, amikor elébe teszik, a másik annak értelméig is eljut. De hogy eljusson, be kell iratkoznia az iskolába. Mi is így vagyunk akkor — mondja—, amikor a Bibliában Krisztus tetteiről hallunk. Nem elég megcsodálnunk, amit Krisztus tett, nem elég meghatódnunk rajta, hanem el kell jutnunk e tettek értelméhez: mit is tett valójában és miért tette. Ehhez azonban —Ágoston szavait idézem— be kell iratkoznunk a *schola Christi*-be, Krisztus iskolájába.

Szerencsénkre ennek az iskolának kiváló tanárai vannak. Közülük is az egyik legnagyobb Ambrosius, magyarul Ambrus, akinek halála évfordulóját ez évben ültük, akiről Társaságunk ülészekkal és ambrozián liturgiával emlékezett meg, s kinek folyóiratunk jelen számát is szenteljük. Ő nekünk különösen kedves e nagy tanárok közül, mégpedig két okból. Maga a liturgia is, amit szolgálunk, egy szép kézírás, amelyet joggal dicsérünk, de amelynek megértéséig el kell jutnunk. Márpedig Ambrus beszédeinek jelentős része éppen a liturgia megértéséhez visz közelebb. A másik ok az, amit mi, a *musica sacra* művelői kaptunk tőle a himnuszokban. Azokban a himnuszokban, melyek a maguk eredeti voltában az egyházi ének felülmúlhatatlan, sőt megközelíthetetlen remekei és minden egyházi ének mintaképei. Hiszen bennük mély teológiai tartalom egyesül költői erővel, helyesebben: a költői erő éppen a mélyen átélt teológiából robban elő. De Ambrus himnuszai nem csak eredetiségükben kísérnek minket a századokon át, hanem visszhangoznak a későbbi egyházi népénekekben, például Luther sok koráljában is. Az sem véletlen, hogy az egyházi énekek legkedveltebb versformája hosszú ideig az a nyolcszótagú („ambrozián”) sorokból álló strófa volt, mely az ő himnuszai nyomán vált népszerűvé.

Nagy tanárról beszéltem, kihez képest mi mind gyermekes növendékek vagyunk. A keresztyén ókor —egészen különös módon— a krisztusi *religio* legfelnöttebb korszakát képviseli. Hozzá hasonlítva a középkor, az újkor valahogy naív, vagy legfeljebb kamaszos tapasztalatlanságot áraszt. Ezek az első századok minden lényegeset tudtak mind az isteniről, mind az emberiről. Nem voltak csalók és nem voltak öncsalók; nem voltak illúzióik; művészetükből, szávaikból, gesztusaikból az a kissé szomorú derű árad, mely a bölcs felnötteket jellemzi.

Engedjük magunkat taníttatni általuk „in schola Christi”!